

Abstrakt

Tato práce je kritickou analýzou praxe, která je prezentována jako alternativa k modernitě. Na případu ájurvédy - tzv. nekonvenční medicíny jsem v letech 2013-2017 zkoumala, jak tento fenomén funguje v rámci specifického prostředí České republiky. Vzhledem k tomu, že se jedná o přístup ke zdraví a k tělu, který je vyhledáván a využíván v každodenním životě stále většího počtu lidí v tomto postsocialistickém prostoru, podobné tendence sledují sociální vědci v globalizovaném, zejména západním, světě již několik desetiletí.

Na základě (auto)etnografického výzkumu, který začal ve škole pro budoucí tzv. ájurvédaře a pokračoval v rámci neformálních setkání, i v domácím prostoru praktikujících, představuji ájurvédu jako specifický způsob stávání se tělem. Vycházím z toho, jak se tělo a tzv. wellbeing diskurzivně ustavují v prostoru škol, ale zejména se zaměřuji na individuální praxe. Sleduji, jak se v jejich rámci ukotvuje ájurvédská epistemologie, a jak umožňuje rozpoznat vlastní tělo a subjektivitu jako propojenou s okolním prostředím. Zabývám se tím, jak toto poznávání podmiňuje určité sebepojetí a zdůrazňuji, že poskytuje výhody pro praktikující, kteří zůstávají věrni ájurvédě, i když se například nutně nedostaví zlepšení jejich tělesného či jiného diskomfortu, který je původně do školy přivedl. Nakonec také diskutuji, jak toto nově zpřístupněné rozpoznání umocňuje již přítomný tlak na sebekontrolu a tvrdím, že ájurvédská praxe v určitém smyslu upevňuje diktát neoliberální subjektivity.

Přestože praktikování ájurvédy, resp. způsob života v souladu s ájurvédou poskytuje určitou alternativu ve smyslu úniku od univerzalizmu a odcizení, a prosazuje přístup k wellbeingu, který respektuje individuální charakteristiky a potřeby a který je založený na ekologickém přístupu ke zdraví, v praxi tento předpoklad nenaplňuje. Tvrdím, že je tomu tak proto, že v souvislosti s existujícími společenskými tlaky na péči o sebe sama jedinec ve výsledku nezachází s ostatními entitami, spolu-obývajícími určitý ekosystém jako se sobě rovnými, nýbrž jako se svým způsobem podřízenými. V neposlední řadě proto ájurvédská praxe funguje i jako velmi účinný nástroj modernistické nadvlády.